

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku M. C.
przy uczestnictwie I. C.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 kwietnia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 23 lutego 2016 r., sygn. akt XXVII Ca (...),

1/ odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2/ przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. na rzecz adwokata J. R. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;

3/ przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. na rzecz adwokata P. S. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Zdaniem skarżącego w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytanie czy art. 43 § 2 i 3 k.r.o. dla przyjęcia nierównego stopnia, w którym każdy z małżonków przyczynił się do

powstania majątku wspólnego, nakazuje, by w pierwszej kolejności oszacować wysokość dochodów uzyskiwanych przez strony, a także wydatków przez nie ponoszonych zarówno na uzasadnione potrzeby życiowe, jak i mogące być uznane za trwonienie majątku, czy też ustalenia takie nie są konieczne i dopuszczalne jest ustalenie nierównego stopnia przyczynienia się do powstania majątku wyłącznie na podstawie ogólnej oceny postawy małżonków wobec majątku wspólnego w okresie trwania wspólności majątkowej.

Sposób sformułowania zagadnienia prawnego wskazuje, iż nie ma ono charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie. Ponadto, nie zachodzi, potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w kwestii pojęcia „ważnych powodów” i „przyczynienia się małżonków do powstania majątku” w rozumieniu art. 43 § 2 i 3 k.r.o., jako warunków ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjęto, iż nie jest możliwe zdefiniowanie pojęcia „ważnych powodów”, o tym, bowiem, czy istnieją one w konkretnej sprawie, decyduje ocena całokształtu okoliczności danej sprawy. Pod pojęciem tym rozumie się takie okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego przemawiają za nieprzyznaniem jednemu z małżonków korzyści z majątku wspólnego, w takim zakresie, w jakim, w sposób rażący lub uporczywy, nie przyczynił się on do powstania tego majątku, stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych. Przy ich ocenie należy mieć na względzie, całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej, w zakresie wykonywania ciążących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli. Nie ma również wątpliwości, iż okoliczności natury majątkowej mieszczą się w przesłance niejednakowego przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego, z uwzględnieniem, że nie chodzi tu tylko o działania małżonków prowadzące bezpośrednio do powiększenia substancji majątku wspólnego, ale całokształt ich starań o założoną przez zawarcie małżeństwa rodzinę i zaspokojenie jej potrzeb. „Ważnymi powodami”, są zaś względy natury etycznej, które sprawiają, że w danych okolicznościach równość udziałów małżonków w majątku wspólnym wyraźnie koliduje z zasadami współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73, OSNCP 1974, nr 11, poz. 189, z dnia 5 października 1974 r., III CRN 190/74, nie publ., z dnia 7 czerwca 2000r., III CKN 455/00, nie publ., z dnia 25 lipca 2000r., III CKN 932/98, nie publ., z dnia 21 listopada 2000 r., III CKN 1018/00, nie publ., z dnia 27 czerwca 2003 r., IV CKN 278/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 146, z dnia 6 kwietnia 2005 r., III CK 469/04, nie publ., z dnia 19 kwietnia 2012 r., Biul. SN 2013 r., nr 4, poz. 24, z dnia 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC - ZD 2014, nr 2, poz. 24). Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie.

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Oczywistej zasadności skargi skarżący upatrywał w nie rozpoznaniu przez Sąd Okręgowy zarzutów apelacyjnych odnoszących się do ustalenia źródeł pochodzenia środków przeznaczonych na zakup przez uczestniczkę działek w W., a także w zaniechaniu oszacowania wkładu własnej pracy wnioskodawcy w prowadzenie gospodarstwa domowego. Staął również na stanowisku, iż za oczywistą zasadnością skargi może przemawiać konieczność zastosowania

metody obrachunkowej przy ustaleniu stopnia przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego, czego nie uwzględnił Sąd Okręgowy.

Skonfrontowanie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z lakonicznym uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona w wyżej wskazanym rozumieniu. Nie jest możliwe jednocześnie wykazywanie, że w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa (art. 43 § 2 i 3 k.r.o.) i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym, ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, nie publ. i z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, nie publ.). W zakresie, w jakim wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania odnosi się do uchybień Sądu odwoławczego, skarżący nie odnosi swoich zarzutów do konkretnych przepisów i nie wyjaśnia, w czym przejawia się „oczywistość” naruszenia prawa. Tymczasem skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi. Ograniczenie się tylko do stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bez wskazania przepisów, których naruszenie taki wniosek uzasadnia, nie spełnia wymagania uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, nie publ. i z dnia 3 kwietnia 2006 r., III CSK 85/06, nie publ.). Natomiast lektura motywów zaskarżonego orzeczenia, pod kątem realizacji obowiązków spoczywających na sądzie odwoławczym nie pozwala na stwierdzenie, by wykazywało ono kardynalne wady, w stopniu przemawiającym za realizacją przesłanki oczywistej zasadności skargi.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni i uczestnikowi z urzędu

w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 8 pkt 7 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1801).

jw